

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 1956, sp. zn. Cz 265/56

Číslo: 14/1957

Právní věta:

Pracovním úrazem pod zemí podle § 139 odst. 3 posl. věty zákona o národním pojištění dlužno rozumět toliko úraz, který se stal při skutečné práci pod zemí nebo při pracích, které byly jí pro svou stejně nebezpečnou povahu postaveny na roveň. Kdy za takovou práci je považovat podle vyhlášky min. práce a soc. péče č. 291/1951 Ú. l. práci dozorce v uhelných lomech.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.06.1956

Spisová značka: Cz 265/56

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Důchod invalidní hornický, Pracovní úraz pod zemí

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Navrhovatel uplatnil v důsledku úrazu, který utrpěl jako zaměstnanec uhelného lomu, nárok na hornický invalidní důchod. výměrem ze 7. července 1955 mu Státní úřad důchodového zabezpečení návrh odmítl s odůvodněním, že není invalidní podle § 63 zák. o nár. poj. a že nárok na invalidní důchod hornický není splněn z toho důvodu, že úraz navrhovatele se nestal při práci pod zemí.

Lidový soud v Karlových Varech vyhověl oprávněmu prostředku navrhovatele a přiznal mu hornický invalidní důchod. Zjistil, že navrhovatel by zaměstnán jako revírník uhelného lomu a že k jeho úrazu došlo v době, kdy pomáhal při posunu vagonů ve třídírně, která také podléhala jeho doзору. Tuto činnost považoval lidový soud za přechodnou práci navrhovatele na povrchu, která se podle § 138 odst. 5 zák. o nár. poj. považuje za práci pod zemí.

Krajský soud v Karlových Varech toto rozhodnutí potvrdil.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že oběma uvedenými rozsudky byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Ve věci není sporu o tom, že navrhovatel nezískal důlní kvalifikaci ani pětiletou práci pod zemí ani na

podkladě svého celkového pojištění v hornictví a že tedy nárok na invalidní důchod hornický by mu mohl vzniknout toliko za podmínky § 139 odst. 3 druhé věty uvedeného zákona, t. j. v případě, že by jeho invalidita nastala následkem pracovního úrazu, který se stal při práci pod zemí. Mimo pochybnost bylo i to, že navrhovatel konal jako dozorce v uhelném lomu práce, které podle § 1 č. 2 vyhl. min. práce a soc. péče č. 291/1951 Ú. l. bylo považovat za práce pod zemí a že při výkonu této činnosti se mu úraz nestal, nýbrž při činnosti na vlečce u třídírně.

Soudy i za této situace považovaly úraz navrhovatelův za úraz způsobený při práci pod zemí a poukazovaly zejména na ustanovení § 138 odst. 5 zák. o nár. poj. Tomuto názoru nelze však přisvědčit. Toto ustanovení říká, že za práci pod zemí se považuje u zaměstnanců pracujících pod zemí také činnost, kterou konají na povrchu ve funkci člena závodní (podnikové) rady nebo činnost, kterou konají z provozních důvodů přechodně na povrchu. U zaměstnanců pracujících na povrchu, kteří jsou přechodně zaměstnáni z provozních důvodů také pracemi pod zemí, přihlíží se při určování doby práce pod zemí jen k době, po kterou byly práce pod zemí skutečně vykonávány.

Smysl tohoto ustanovení nutno vyložit z celého obsahu § 138 zák. o nár. poj. V tomto paragrafu se stanoví především okruh osob, které je považovat pro účely národního pojištění za horníky, tedy okruh osob, které s hlediska tohoto zákona jsou zaměstnány v hornictví pod zemí nebo na povrchu. Pokud jde o hornické práce pod zemí nevymezuje tu zákon jejich pojem, nýbrž vyhrazuje stanovit bližším směrnici k posouzení, které práce v hornictví je považovat za práce pod zemí. V odstavci 5 tohoto paragrafu je pak obsaženo zmíněné už ustanovení, jímž přímo zákon zachovává důlním zaměstnancům tento charakter i po dobu, po kterou vykonávají činnost, kterou jinak dlužno považovat podle své povahy za práci na povrchu.

Naproti tomu u zaměstnanců pracujících na povrchu lze podle tohoto ustanovení přihlížet k době jejich přechodné činnosti jako k práci pod zemí jen potud, pokud šlo skutečně o výkon takové práce.

Ze vzájemné souvislosti těchto ustanovení plyne, že v § 138 zák. o nár. poj. je vymezen především pojem horníka a tím i určeno, které doby je hodnotit pro důchodové pojištění horníků jako doby strávené v hornickém zaměstnání, a to podle povahy práce buď pod zemí nebo na povrchu, z čehož je učiněna ustanovením odstavce 5 výjimka toho obsahu, že za určitých tam uvedených okolností je pro určení celkové doby práce pod zemí hodnotit zaměstnancům pracujícím pod zemí i některou jejich činnost na povrchu jako práci pod zemí. Jiný smysl nelze tomuto ustanovení přiznat a nelze je proto použít při výkladu pojmu pracovního úrazu pod zemí podle § 139 odst. 3 posl. věty zák. o nár. poj. Podle této věty považuje se důlní kvalifikace, t. j. zákonem požadovaná doba práce pod zemí za splněnou, nastane-li invalidita při práci pod zemí pracovním úrazem. Důvodem tohoto výjimečného ustanovení je beze vší pochyby poskytnout horníku zvláštní ochranu před následky zvýšeného nebezpečí, které je spojeno s prací pod zemí, po př. s pracemi, jež jsou směrnicemi právě pro svou nebezpečnou povahu postaveny na roveň skutečné práci pod zemí.

Tento důvod není dán v případech § 138 odst. 5 zák. o nár. poj. Jak činnost důlního zaměstnance ve funkci člena závodního výboru, tak přechodná jeho činnost na povrchu znamenají, že po dobu, po kterou je konána, pominulo zvýšené nebezpečí plynoucí z povahy práce pod zemí. Považovat úrazy nastalé při této činnosti za úrazy způsobené při práci pod zemí, bylo by proto v rozporu s důvody a podstatou této zvláštní zákonem přiznané ochrany, kterou je zřejmě vyjádřena risiková diferenciací mezi prací pod zemí a pracemi, u nichž není tohoto zvýšeného nebezpečí. Dlužno proto pracovním úrazem pod zemí podle § 139 odst. 3 posl. věty zák. o nár. poj. rozumět toliko úraz, který se stal při skutečné práci pod zemí nebo při pracích, které byly jí pro svou stejně nebezpečnou povahu postaveny na roveň.

Za takovou práci v uhelných lomech, kde navrhovatel byl zaměstnán jako dozorce, byla podle § 1 č. 2 zmíněné již vyhlášky prohlášena práce havířů, obsluhovačů rýpadel, plničů, vozičů a dalších, pokud

jsou činní přímo při dobývání v lomech od spodní úrovně nadloží, nebo v přípravných a odvodňovacích chodbách, práce dozorců nad těmito zaměstnanci, jakož i práce báňských techniků zaměstnaných přímo v lomu. Z toho je patrné, že práci pod zemí je tu postavena na roveň práce jen určitých kategorií dělníků konaná na určitém místě za předpokladu, že se skutečně tato práce vykonává, a u dozorce jen za předpokladu, že jde o výkon dozoru nad těmito zaměstnanci, pokud pracovali v místě ve vyhlášce uvedeném, t. j. od spodní úrovně nadloží, nebo v přípravných a odvodňovacích chodbách. V době úrazu však navrhovatel nedohlížel ani na osoby uvedené ve vyhlášce, ani nepracoval v místě ve vyhlášce zmíněném, nýbrž na vlečce u třídírně. Tato jeho činnost, i když byla jinak součástí jeho pracovních povinností, které v uhelném lomu vykonával, byla svojí povahou jedinečnou prací na povrchu, takže úraz, který při ní utrpěl, se nestal při práci pod zemí ve smyslu § 139 posl. věty zák. o nár. poj., aby mohla být tak podmínka trvání prací pod zemí považována za splněnou.

Jestliže soudy dospěly k jinému závěru a podle něho o nároku rozhodly, porušily svým rozhodnutím zákon v uvedeném právě ustanovení.